

Selv-lærd

* Autodidaktismen er over os. Det har næppe undgået de fleste professionelles opmærksomhed, at idéen om læring er over os. Men de færreste har gennemtænkt konsekvenserne heraf. I takt med at vejledningen bliver fagenes dronning, overtager den kompetente person rollen som det organiserende centrum for uddannelse og udråbes som mester for egen læring. Det stiller krav til den enkelte persons talent for selv at gøre brug af en vejleder og tilegne sig attraktive kompetencer. Det er et radikalt skifte; fra at lære noget af nogen til at blive dirigeret til at lære af sig selv – self-directed learning hedder det i moderne jargon.

I evalueringen af pædagoguddannelsen i foråret 2003 er de mulige konsekvenser af dette skifte prisværdigt åbenbart: »Hvad er det, der gør, at nogen vurderes til ikke at være egnede som pædagoger – er det de faglige kvalifikationer eller personlige egenskaber/kompetencer, der ikke lever op til kravene? (...) hvis det er de faglige kvalifikationer, der halter, er det undervisning og eksaminer, der skal gribes fat i, og hvis det er de personlige egenskaber eller professionskompetence, der er problemet, er det snarere vejledning og praktikgodkendelser, der skal strammes op. Og I sidstnævnte tilfælde må man nok erkende, at det er vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at opstille krav.«

I øjeblikket ventes utålmodigt på undervisningsminister Ulla Tørnæs' svar i form af et samlet forslag til en ny lærer- og pædagoguddannelse. Men hvis det bliver en udgave af tidens svar, så kommer vægten til at ligge på hin enkeltes læring. Det betyder, at virksomhedslederens krav til at få udført et stykke arbejde på et bestemt niveau bliver sekundært, da ingen i selvlæringens tidsalder arbejder, men realiserer sig selv i sit job eller sin uddannelse. Et traditionelt uddannelsessystems sammenbrud truer.

Traditionen er, at det er 'systemets' ansvar at stille de studerende over for de samme videnskrav og eksaminere heri. Aftagerne af de uddannede kan så komme i den situation, at de – og deres organisationer – stillede krav om opdatering af arbejdskraftens kvalifikationer, når skolevisdommen viser sig utilstrækkelig for at udøve

faget kvalificeret. Modsat er tidens krav, at det er personens eget ansvar at tilegne sig de attraktive kompetencer gennem læring. Det betyder, at uddannelsesinstitutionernes rolle bliver at tilbyde muligheden – for eksempel vejledning - for at tage ansvar. De professionelle gør sig følgelig til en del af en servicesektor, hvor de som en slags moderniseret 'tyende' begynder med at spørge den studerende: 'Hvad kan jeg gøre for dig? Hvor ønsker du dig hen med din læring?'. Dermed fuldbyrder læreren skiftet fra ensliggørende videnskrav til forskelliggørende kompetenceudvikling. Det betyder, at vi vil se studerende og aftagere tænke opnåelse af egnethed på egensindig vis: Talentfulde studerende vil tilegne sig kompetencer – eventuelt på en uddannelsesinstitution – og så få certificeret sine kompetencer et eller andet autoriseret sted. Og aftagerne vil drage omsorg for den enkelte medarbejders kompetenceudvikling ud fra, hvad der synes umiddelbart afsætteligt, for eksempel i forhold til forældrenes umiddelbare krav til elevernes skolegang.

Problemerne ved idéen om selvlæring er gamle og erfarede, men i en hurtig, ung og uerfaren tid bliver andres erfaringer uhelelige. Til sidst nogle erfaringer fra en ung som er blevet ældre: Ikke alle er lige talentfulde ud i at lære selv, og de bliver ladt i stikken i den selvdirigerende lærings tidsalder. Uddannelse er jo groft sagt kompensation for talent; ikke mindst en kompenserende indsats for, at ikke alle og ikke alt kan læres ved egen indsats. Ligesom en person gør en indsats for sine særlige interesser, så drager en virksomhed omsorg for sine særinteresser. Begge perspektiver er begrænsede. Et klogt og afbalanceret samfund må fastholde viljen til at ensliggøre videnskrav af almen relevans. Måske er de vese-rende idéer om læring – det vi passende kunne kalde læringsdiskursen – blæst bort inden længe. Alene af den grund kan det som lærer være vigtigt at besinde sig på, at man ikke skal give afkald på idéen om at afhjælpe de lærendes afmagt og vigtigt fortsat at have viljen til at intervenere og hævde, hvad der er relevant at lære. ▲